ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 5ης Μαΐου 1988 *

Στην υπόθεση 91/87,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Verwaltungsgericht Neustadt an der Weinstraße προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου μεταξύ

Erzeugergemeinschaft Gutshof-Ei GmbH, Bad Segeberg (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας)

και

Ομόσπονδου κράτους της Ρηνανίας-Παλατινάτου,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 6, παράγραφος 1, και 21 του κανονισμού 2772/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί ορισμένων προδιαγραφών εμπορίας που εφαρμόζονται στα αυγά (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/014, σ. 53),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα)

συγκείμενο από τους O. Due, πρόεδρο τμήματος, K. Bahlmann και T. F. O'Higgins, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. F. Mancini
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η εταιρία Erzeugergemeinschaft Gutshof-Ei, εκπροσωπούμενη από το δικηγόρο Volkmann-Schluck,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Karpenstein, νομικό σύμβουλο, και τον Klemm, κύριο υπάλληλο διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 10ης Δεκεμβρίου 1987,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Μαρτίου 1988,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 20ής Μαρτίου 1987, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Μαρτίου 1987, το Verwaltungsgericht Neustadt an der Weinstraße υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του κανονισμού 2772/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί ορισμένων προδιαγραφών εμπορίας που εφαρμόζονται στα αυγά (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/014, σ. 53).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο της διαφοράς μεταξύ της γερμανικής εταιρίας Erzeugergemeinschaft Gutshof-Ei GmbH (στο εξής: προσφεύγουσα), η οποία διαθέτει στο εμπόριο αυγά της κατηγορίας ποιότητας Α σε μικρές συσκευασίες επί των οποίων υπάρχει η έντυπη ένδειξη: « Güteklasse A " frisch " » (κατηγορία ποιότητας Α « αυγά φρέσκα ») και του ομόσπονδου κράτους της Ρηνανίας-Παλατινάτου (στο εξής: καθού). Οι αρμόδιες υπηρεσίες του καθού έκριναν την εν λόγω σήμανση, κατόπιν ελέγχου που πραγματοποιήθηκε το 1985, ως αντίθετη προς τον προαναφερθέντα κανονισμό 2772/75 και, επομένως, κολάσιμη με πρόστιμο, λόγω του ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού επιτρέπει μόνο την εναλλακτική χρησιμοποίηση των ενδείξεων « κατηγορία Α » ή « αυγά φρέσκα ».

3 Το εθνικό δικαστήριο, ενώπιον του οποίου η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή ζητώντας να αναγνωριστεί ότι η πραγματοποιούμενη από αυτή σήμανση, δηλαδή η σωρευτική χρησιμοποίηση των εν λόγω δύο ενδείξεων είναι σύμφωνη με τις ισχύουσες κοινοτικές προδιαγραφές εμπορίας, έκρινε ότι ο κανονισμός 2772/75 είναι διφορούμενος ως προς το σημείο αυτό. Κατόπιν αυτού ζήτησε από το Δικαστήριο την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως επί του ερωτήματος αν

« έχει ο κανονισμός 2772/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί ορισμένων προδιαγραφών εμπορίας που εφαρμόζονται στα αυγά (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/014, σ. 53), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1831/84, της 19ης Ιουνίου 1984 (ΕΕ L 172, σ. 2, διορθωτικό στην ΕΕ L 197, σ. 66), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 3341/84 της 28ης Νοεμβρίου 1984 (ΕΕ L 312, σ. 7) και τον κανονισμό 3791/85 της 20ής Δεκεμβρίου 1985 (ΕΕ L 367, σ. 6), την έννοια ότι, σύμφωνα με τα άρθρά του 6, παράγραφος 1, και 21, σε συνδυασμό με το προοίμιό του, οι μικρές συσκευασίες που περιέχουν αυγά της κατηγορίας ποιότητας Α επιτρέπεται να φέρουν είτε μόνο την ένδειξη " κατηγορία Α " είτε μόνο την ένδειξη " αυγά φρέσκα " ή ότι επιτρέπεται να αναγράφονται σωρευτικώς και οι δύο χαρακτηρισμοί ».

4 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά και το νομικό πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης καθώς και η εξέλιξη της διαδικασίας και οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται κατωτέρω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

5 Ως προς το ερώτημα περί του ποιες είναι οι ενδείξεις που δεικνύουν την κατηγορία ποιότητας και που μπορούν νομίμως να τεθούν σε μικρή συσκευασία περιέχουσα αυγά της κατηγορίας ποιότητας Α, πρέπει καταρχάς να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο γ), του κανονισμού 2772/75 προβλέπει ότι οι μικρές συσκευασίες πρέπει να φέρουν « με ευκρινή και ευανάγνωστα γράμματα ... την κατηγορία ποιότητας ... » των συσκευασμένων αυγών. Εν συνεχεία, το άρθρο 21, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού αυτού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1831/84 του Συμβουλίου, της 19ης Ιουνίου 1984, για την τροποποίηση του κανονισμού 2772/75 (ΕΕ L 172, σ. 2), περιορίζει αυστηρώς την επιλογή των δυνατών ενδείξεων που αφορούν την κατηγορία ποιότητας, ορίζοντας ότι « οι συσκευασίες δεν δύνανται να φέρουν οποιαδήποτε άλλη ένδειξη πλην των προβλεπομένων στον παρόντα κανονισμό ». Τέλος, το άρθρο 6, παράγραφος 1, του ιδίου κανονισμού έχει ως εξής:

« Τα αυγά κατατάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες ποιότητος:

κατηγορία Α ή " αυγά φρέσκα ",

κατηγορία Β ή " αυγά δευτέρας ποιότητος ή διατηρημένα ",

κατηγορία Γ ή " μη ταξινομημένα αυγά προοριζόμενα για τη βιομηχανία ειδών διατροφής ". »

6 Στο πλαίσιο αυτό, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι σε κανένα σημείο του εν λόγω κανονισμού δεν απαγορεύεται η σωρευτική χρησιμοποίηση των δύο επίμαχων ενδείξεων, η οποία έχει ως σκοπό να συγκεκριμενοποιήσει, για την καλύτερη κατανόηση των καταναλωτών, την αφηρημένη ένδειξη της κατηγορίας ποιότητας, προσθέτοντας σ' αυτή την αναφορά του χαρακτηριστικού των αυγών, δηλαδή τις λέξεις « αυγά φρέσκα ». Πρόκειται για συνώνυμες ονομασίες, που αποσκοπούν στην περιγραφή ενός και του αυτού πραγματικού στοιχείου, δηλαδή ότι πρόκειται για αυγά πρώτης ποιότητας.

7 Αντιθέτως, η Επιτροπή υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι η χρησιμοποίηση του διαζευτικού συνδέσμου « ή » μεταξύ των ενδείξεων « κατηγορία Α » και « αυγά φρέσκα » δείχνει ότι παρόλον ότι υπάρχει η δυνατότητα επιλογής μεταξύ των δύο εκφράσεων, οι παραγωγοί και οι διανομείς δεν μπορούν να κολλήσουν τη μία επί της άλλης. Εξάλλου, η χρησιμοποίηση και των δύο επίμαχων εκφράσεων μπορεί να οδηγήσει τον καταναλωτή σε πλάνη και, συνεπώς, αντίκειται στο σκοπό του κοινοτικού κανονισμού· πράγματι, ο καταναλωτής, ευρισκόμενος ενώπιον αυγών που ανήκουν στην ίδια κατηγορία ποιότητας και τιμής, εκ των οποίων τα μεν φέρουν την ένδειξη « κατηγορία ποιότητας Α » και τα δε την ένδειξη « κατηγορία ποιότητας Α — αυγά φρέσκα », διαλέγει στις περισσότερες των περιπτώσεων, αν και πρόκειται για απολύτως όμοια ποιότητα των αυγών, τη συσκευασία που υπογραμμίζει τη φρεσκότητά τους.

8 Ενώπιον των επιχειρημάτων αυτών, πρέπει προκαταρκτικώς να αναφερθεί ότι οι σχετικές με τη σήμανση υποχρεώσεις που αναφέρονται ανωτέρω επιβάλλονται στους οικείους επιχειρηματίες επ' απειλή κυρώσεων, τα δε κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν, κατά το άρθρο 29 του κανονισμού 2772/75, όλα τα κατάλληλα μέτρα για την επιβολή κυρώσεων για τις παραβάσεις των διατάξεων του εν λόγω κανονισμού. Σ' αυτό τον τομέα, στον οποίο κάθε αβεβαιότητα, όσον αφορά τη σημασία μιας υποχρεώσεως που επιβάλλεται στους πολίτες, μπορεί να προκαλέσει την επιβολή κυρώσεων, η αρχή της νομικής ασφάλειας και σαφήνειας απαιτεί η ερμηνεία, την οποία το Δικαστήριο καλείται να δώσει, να αναφέρεται στο γράμμα και τους προδήλους στόχους των σχετικών κειμένων.

9 Όσον αφορά το γράμμα των ανωτέρω αναφερθεισών διατάξεων, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η σωρευτική χρησιμοποίηση των εν λόγω δύο ενδείξεων δεν αποκλείεται ρητώς. Πράγματι, ναι μεν το άρθρο 21, πρώτο εδάφιο, επιτρέπει για τη σήμανση των συσκευασιών μόνο τις ενδείξεις τις « προβλεπόμενες στον παρόντα κανονισμό », πρέπει όμως να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, περιέχει — επομένως « προβλέπει » — ακριβώς τις δύο αυτές ενδείξεις για να χαρακτηρίσει τα αυγά πρώτης ποιότητας.

10 Στη διαπίστωση αυτή δεν αντιτίθεται το γεγονός ότι, στο κείμενο του άρθρου 6, παράγραφος 1, οι εν λόγω ενδείξεις χωρίζονται με το σύνδεσμο « ή ». Πράγματι, η διάταξη αυτή δεν αποσκοπεί να καθορίσει τους διαφόρους τύπους σημάνσεως που οι επιχειρηματίες μπορούν νομίμως να χρησιμοποιούν, αλλά να καθιερώσει την αφηρημένη κατάταξη των αυγών στις επιλεγείσες από το νομοθέτη τρεις κατηγορίες ποιότητας, ενώ τα γράμματα Α, Β και Γ διευκρινίζονται κάθε φορά, προς καλύτερη κατανόηση, με πιο συγκεκριμένες επεξηγήσεις.

11 Η ανάλυση αυτή ενισχύεται με τη συγκριτική ανάγνωση των άρθρων 11, παράγραφος 2, και 12, παράγραφος 2, που αφορούν τη σήμανση των αυγών. Οι διατάξεις αυτές δέχονται για το χαρακτηρισμό των αυγών που υπάγονται στις κατηγορίες Α και Β μόνο διακριτικά σήματα επακριβώς καθορισμένα (για την κατηγορία Α: κύκλος ορισμένης διαμέτρου και αριθμοί ορισμένου ύψους· για την κατηγορία Β: κύκλος ορισμένης διαμέτρου, ο οποίος περιέχει το γράμμα Β, με λατινικά στοιχεία, ισόπλευρο τρίγωνο με πλευρές ορισμένου μήκους ή ρόμβος, του οποίου οι διαγώνιες έχουν ορισμένο μήκος). Αυτό δείχνει κατά τρόπο εμφαντικό πώς ενήργησε ο νομοθέτης όταν πράγματι είχε την πρόθεση να διατηρήσει ένα μόνο νόμιμο τύπο σημάνσεως αποκλείοντας οποιονδήποτε άλλο.

12 Εν συνεχεία, όσον αφορά τους στόχους που επιδιώκει η εν λόγω ρύθμιση, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όπως προκύπτει από την πρώτη, τη δεύτερη και τη δέκατη έκτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2772/75, η εφαρμογή των προδιαγραφών εμπορίας, οι οποίες αφορούν ιδίως την κατάταξη των αυγών κατά κατηγορία ποιότητας, καθώς και τη συσκευασία τους και τη σήμανσή τους, αποβλέπει, προς το συμφέρον των παραγωγών, των εμπόρων και των καταναλωτών, στο να συμβάλλει στη διατήρηση ή στη βελτίωση της ποιότητας των αυγών και στο να διευκολύνει, για το λόγο αυτό, τη διάθεσή τους καθώς και τον έλεγχο της τηρήσεως των εν λόγω προδιαγραφών. Πάντως, στον εν λόγω κανονισμό δεν υπάρχει καμία ένδειξη που να αποβλέπει, πέραν του πεδίου εφαρμογής του προαναφερθέντος άρθρου 21, πρώτο εδάφιο, σε ειδική προστασία του καταναλωτή κατά της σωρευτικής χρησιμοποιήσεως των επίμαχων ενδείξεων, εν προκειμένω στις συσκευασίες που περιέχουν αυγά μιας και της αυτής κατηγορίας ποιότητας.

13 Πράγματι, όπως προκύπτει από την τρίτη και τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού, ο νομοθέτης έκρινε, προφανώς, αναγκαία μόνο μία « σαφή διάκριση μεταξύ των αυγών τα οποία είναι κατάλληλα για ανθρώπινη κατανάλωση και των αυγών τα οποία δεν είναι » καθώς και τη δυνατότητα για τον καταναλωτή, « να

διακρίνει τα αυγά των διαφόρων κατηγοριών ποιότητας », διευκρινίζοντας ακόμη, στη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη, « ότι η σήμανση των " φρέσκων αυγών " δύναται να είναι προαιρετική, εφόσον η υποχρεωτική σήμανση των λοιπών αυγών εγγυάται την εύκολη διάκρισή τους ».

14 Τέλος, όσον αφορά την άποψη της Επιτροπής, κατά την οποία η σωρευτική χρησιμοποίηση των εν λόγω δύο ενδείξεων στις μικρές συσκευασίες μπορεί να προκαλέσει στον καταναλωτή την πλάνη ότι μία και η αυτή κατηγορία ποιότητας περιέχει περισσότερο και λιγότερο φρέσκα αυγά, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι οι ενδείξεις αυτές προσδιορίζουν, κατά το γράμμα του προαναφερθέντος άρθρου 6, παράγραφος 1, αμφότερες επακριβώς την ίδια ποιότητα συσκευασμένων αυγών. Συνεπώς, δεν φαίνεται να μπορεί ο καταναλωτής, εξ αυτού του λόγου ακριβώς, να πλανηθεί ως προς ένα ουσιώδες χαρακτηριστικό των εν λόγω αυγών.

15 Πρέπει να προστεθεί ότι ούτε και το άρθρο 20 του κανονισμού 2772/75, το οποίο ορίζει ότι τα αυγά που έχουν διατεθεί προς πώληση στο λιανικό εμπόριο πρέπει να παρουσιάζονται χωριστά, ανάλογα με τις κατηγορίες ποιότητας, απαιτεί διάκριση όσον αφορά τη σήμανση των ραφιών για αυγά της κατηγορίας ποιότητας Α ανάλογα με το διαφορετικό χαρακτηρισμό των εν λόγω αυγών, όπως λογικά θα το απαιτούσε η άποψη της Επιτροπής σχετικά με το θέμα του κινδύνου συγχύσεως.

16 Επομένως, στο υποβληθέν ερώτημα του εθνικού δικαστηρίου πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 2772/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί ορισμένων προδιαγραφών εμπορίας που εφαρμόζονται στα αυγά, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1831/84, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων του 6, παράγραφος 1, 18, παράγραφος 1, στοιχείο γ), και 21, πρώτο εδάφιο, επιτρέπουν τη σωρευτική χρησιμοποίηση των ενδείξεων « κατηγορία ποιότητας Α » και « αυγά φρέσκα » επί των μικρών συσκευασιών που περιέχουν αυγά της κατηγορίας ποιότητας Α.

Επί των δικαστικών εξόδων

17 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία κατέθεσε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος, που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε το Verwaltungsgericht Neustadt an der Weinstraße, με Διάταξη της 20ής Μαρτίου 1987, αποφαίνεται:

Ο κανονισμός 2772/75 του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί ορισμένων προδιαγραφών εμπορίας που εφαρμόζονται στα αυγά, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1831/84, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων του 6, πρώτο εδάφιο, 18, παράγραφος 1, στοιχείο γ), και 21, παράγραφος 1, επιτρέπουν τη σωρευτική χρησιμοποίηση των ενδείξεων « κατηγορία ποιότητας Α » και « αυγά φρέσκα » επί των μικρών συσκευασιών που περιέχουν αυγά της κατηγορίας ποιότητας Α.

Due Bahlmann O'Higgins

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Μαΐου 1988.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος του δεύτερου τμήματος

O. Due